

del punt de vista indoeuropeu estructural ja fóra difícil que tingués ū, i des del punt de vista romànic cal donar per segur que era breu, d'una banda perquè una alteració de MUS- en MŪS- per influència de MŪS 'rata, ratolí' era tan natural (i immanent en bastants llocs i dates), que un testimoni de *mo-* en una qüestió així té més força demostrativa que tres de *mu-*, i d'aquests caldria rebaixar encara els suspectes d'influència culta. Com que la pronúncia MŪ- contaminada per MŪS pogué ja ser antiga, la variant val. *mustela* pot explicar-se sigui per això o per la confusió aràbiga dels fonemes *u/o*.

DERIV.: *Mostel* mall. i men., espècie de mostela («comadreja», JMBover, *Not. Isl. Mall.*, 1834, 29); «De tant en tant, una bassa d'aigo llimosa, on s'afiquen, espantats des trepig, calàpots i serpents: un bot d'una geneta, un gisco d'un *mostel* ---», Coloma Rosselló (*Valldemossines*, 75); Lluçmajor (*BDLC* XIII, 26); *mostól* sento a Manacor i Artà (1964); a Ciutadella m'explicaven «el mart és com un *mustól*» (1964). 'Espècie de voladits': a Palma, veient-me embenat el cap del dit índex, em preguntaven: «que hi té un *mostól*?» (1964). *Mostelada*, *mostelam*, *mosteler*, *mosteli*. *Mustèlida*.

Mostera, V. *most* *Mostí*, V. *mastí* (MA) *Mostillo*, *mostissa*, V. *most* *Mostii*, *mostiu*, V. *mústic* *Mostivallers*, del nom d'una localitat drapera del Nord de França, fr. ant. *Mostier Villers* o *Mostier Vallières* (mal llegit *mustinaler* 1410, per *mustiualer*, -*valer*, DAg.) *Mostola, V. *mostela* *Mostós*, V. *most*

MOSTRAR, del ll. MONSTRARE 'mostrar, indicar, advertir'. □ 1.ª doc.: orígens.

«*Monstre* Remon ipso termine, ke proclame, per Ribe<1>les, que és de Cion ad enlà, che ag tan ample lo *mónstre* delà kom lo té dezà, ad riba de Sció» 'que mostri que el terme el tingué tan ample més enllà del Ció com l'hi té més ençà' (Guissona, a. 1036-1079); «—Aquest eretges que axí encauze hom, qui us en *mostrave* en fe, ¿com vos en cabtenfets?— E él respòs: —No-ls quir ne-ls vu<1>1, que no oizí anc que eretges feesen vertuds» (Gósol, a. 1250), PPujol (*Doc-VgÜrg.*, 1.1, 1.2, 15.39): el suggerit com a possible catecumen, invitat a escoltar uns predicadors herètics, si dóna fe de no denunciar-los, refusa la catequització perquè no se sent a dir que facin miracles. «Això vol dir *e mostrar* --- que si om parlave tan gint co(m) un àngel --- mas caritat no avie en él, no li tenrie prod a salvament», *Hom.*, 1v4, i quasi igual 2v2.

Molt freqüent en Lluç, i sovint en el *Blanq.* amb el sentit de 'ensenyar', ll. *docere*: «li fahia *mostrar* algun mester de què vivisen», «qui mills li *mostraria* a beneir Déu», «*mostrar* theologia» (*NCL* II, 79.2, 178.3; I, 80.5; més: I 217.2, II 204.17). I això es troba en tot el període clàssic: en un doc. cancelleresc de 1326, on es tracta d'uns deixebles (*escolans*, Finke, *Acta Ar.* III, 512); «lo rey --- se captenc bé del infant, e liurà-li un maestre qui li *mostràs* ---», *Senescal d'Egipte* (*NCL* XLVIII, 147); «un menor frare / --- / la

visitava / e li *mostrava*, / per son deport (!), / de monacort», JRoig (*Spill*, 4056). Però també fou sempre 'donar mostres de, deixar veure etc.': «mengí ab --- fort mostalla: / al cap, sens falla, / bé la-m sentí, / e no-u *mostrí*, / dissimulant, / e no *mostrant*, / en res, conéxer / com m'ha fet péxer / ---» (*Spill*, 2300, 2302).

Continua fins avui en ús pertot, per més que col·loquialment es mantingui més vigorós en el Sud que en el Nord (on la llengua familiar, però no la literària ni de to elevat) li prefereix *ensenyar* estès a tots els usos de *mostrar*. De cap manera així en el P. Val. (on el que li fa alguna concurrència només és *amostrar*); tampoc a les Illes; a Menorca, p. ex., usen *mostrar es fuet* («pigar amb ell»), en un ús eufemístic (Ferrer Ginart, *Rond.*, 222), en què en cat. central diríem familiarment *ensenyar*.

Mot conservat en totes les llengües romàniques: castellà *mostrar*, francès ant. *mostrer* (després llatinitzat *mon(s)trer*), oc. *mostrar*¹ etc.

Mostra: sentit comercial d'espècimen mercantil, tan antic i tan modern com Barcelona (la *Fira de Mostres*, de tant de prestigi nacional i internacional, gran volada des dels anys 1920), ja en la tarifa de 1271: «gala --- no-s deja triar pus sia aytal con la *mostra*» (*EntreDL* I, 155, § 39); *gos de mostra* (perquè indica on hi ha la caça): «g. d. m.: canis sagax», OPou (*TbPu.*, 56); 'model o patró de labors' [1499, *AlcM*, § 2]: «APARTAMENT DE DONES: --- brodar o obrar: acu pingere; *mostres*: exemplaria picturae; lo coxinet ---», OPou (*TbPu.*, 310); 'blanc' mall. (JMBover, *BiEscr-Bal.* I, 475.4.6), V. *TIRAR* (*t. a la mostra*); 'revista militar' (1309, altra cita Careta, *Barbr.*, s. v. *revista*); *mostra* (de l'olivera etc.), *AlcM*, § 9; *CostManc.* I, s. v., Aitona, Massalcoreig, 1935; a Eivissa especialment la flor de la garrofa, que liben les abelles (Macabich, *Di. de Ibiza*, 5-II-1964).

Fer mostra es diu eufèmicament per 'començar a engruixar-se la dona gràvida' —es partí de la idea de 'deixar-ho veure'—: «per més que la pobra noia començava a fer una mica de *mostra*, no fou difícil d'ensenyar-li a entrar per la finestra», d'on en general 'tenir poc o molt embalum': «un ocell molt petit, que no fa gaire més *mostra* que una papallona grossa», Coromines (*Prometeu* X, § 3, 176; *Diàspora*, O. C., 1261a10).

Mostra, quan ho diuen els rossellonesos per 'rellotge de butxaca o de polsera', fa l'efecte (i no cal negar que ho sigui) d'un desagradable gallicisme; però sembla haver-se originat en l'acc. *mostra del rellotge* 'l'esfera o pla damunt el qual es mouen les minuterres', i amb aquest sentit era vell en cat. central, almenys aplicant-ho a la del de paret: «s'ha col·locat un rellotge de pèndola amb *mostra* gran de porcellana, i caixa color vermell», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 59); i l'especialització francesa es comprèn pel fet que el de butxaca només té *mostra*, mentre que en el de paret el que es veu tant o més és el pèndol i la caixa; justament en el Ross. sento a dir *la mostrà* amb el sentit del fr. *horloge* i no en el de «montre», al pastor de Conat